

PHATLALATSO YA MOKGATLO WA BASEBETSI WA MATJHABA
(INTERNATIONAL LABOUR ORGANISATION) (ILO) YA MELAWANA LE
DITOKELO TSA MOTHEO MOSEBETSING LE TLHAHLAMISO YA TSONA e
*amohetsweng Sebokeng sa Matjhaba sa Basebetsi Phuthehong ya sona ya
Mashome a robedi a metso e tsheletseng, Geneva, mohla la 18 Phupjane 1998*

E phatlaladitswe kgetlo la pele ka 1998

Mabitso a sebedisitsweng phatlalatsong ya ILO, a tsamaelanang le tlwaelo ya Matjhaba a Kopaneng, le tlhahiso ya mesebetsi e moo ha a bolele hore ho hlahiswa maikutlo le a ofe mofuta ke Ofisi ya Matjhaba ya Basebetsi (ILO) mabapi le maemo molaong wa naha efe kapa efe, sebaka kapa lebatowa kapa balaodi ba yona, kapa mabapi le ho sehwa ha meedi ya ona.

Boikarabelo ba maikutlo a hlahisitsweng ditabeng tse saenetsweng, dithutong le diphehisong bo itshetlehile ka boikgetho ho bangodi ba tsona, mme phatlalatso ha e bolele kamohelo ke Ofisi ya Matjhaba ya Basebetsi ya maikutlo a ho tsona.

Tshebediso ya mabitso a difeme le dihlahiswa tsa kgwebo le ditshebeletso ha ho bolele kamohelo ya tsona ke Ofisi ya Matjhaba ya Basebetsi, mme kgaello ya ho se bolele feme e itseng , sehlahiswa sa kgwebo kapa tshebeletso ha se pontsho ya ho se amohelehe.

Diphatlalatso tsa ILO di ka fumanwa barekising ba baholo ba dibuka kapa diofising tsa lehae tsa ILO mafatsheng a mangata, kapa ka ho otloloha ho ILO Publications, International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland. Dikhathaloko kapa mananeo a diphatlalatso tse ntjha di ka fumaneha ntle le tefiso atereseng e ka hodimo.

TLHAHISO

Mohla la 18 Phupjane 1998 Mokgatlo wa Basebetsi wa Matjhaba (ILO) o ile wa amohela *Phatlalatso ya Dintlha tsa Motheo tsa ILO tsa Melawana le Ditokelo Mosebetsing le Tlhahlamiso ya tsona* Geneva, mme ka mokgwa oo ya nka phephetso ya lefatshe ka bophara eo e bileng sesosa sa phehisano tse ngata hara ILO ho tloha ka 1994. Le ha lefatshe ka bophara e le ntlha ya ho hola ho tsa moruo, mme kgolo ho tsa moruo ke ntho e tlang pele bakeng sa tswelopele ho tsa bodulo, ho dula ho dutse hore ka boyona ha e a lekana ho tiisa hore ho teng tswelopele. E lokela ho felehetswa ke melao e itseng e sehlotshwana ya bodulo le ya boitshwaro e theilweng hodima ditumelo tse amohelehileng hore bohle ba amehang ba be le hona ho tseka karolo e tshwanelehileng ya leruo leo ba thusitseng ho le sebetsa.

Sepheo sa Phatlalatso ke ho boelanya takatso ya ho phephetsa diteko tsa setjhaba tsa ho tiisa hore tswelopele ya tsa bodulo e kgema mmoho le tswelopele ya tsa moruo le tlhokeho ya ho hlompha maemo a sa tshwaneng, dintho tse ka etsahalang le kgetho ya mafatshe a itseng.

Kgato ya pele ntlheng ena e entswe Copenhagen ka 1995, ha Baokamedi ba dinaha le Mebuso ba tlileng Sebokeng sa Lefatshe sa Ntshetsopele ya tsa Bodulo ba amohela boitlamo bo ikgethang le Mokgwa wa Tshebetso mabapi le “ditokelo tsa motheo tsa basebetsi” – thibelo ya ho sebedisa ka sheshe le tshebediso ya bana, bolokolohi ba dikamano, tokelo ya ho hlophisa le ho kopanela dipuisano, moputso o lekanang bakeng sa mosebetsi o tshwanang le ho fedisa kgethollo mosebetsing. Khonferense ya Matona ya Mokgatlo wa Lefatshe wa tsa Kgwebo (WTO) e neng e tshwaretse Singapore ka 1996 e fane ka monyetla wa ho nka kgato ya bobedi. Mafatshe a ile a ntjhafatsa boinehelo ba ona ho ananela maemo a motheo a matjhaba a amohelehileng a

tshebetso, a ikgopotsa hore ILO e ne e le mokgatlo o tshwanelehileng ho thea le ho sebetsa ka maemo ana mme a tiisa hape tsheetso ya ona bakeng sa mosebetsi wa yona wa ho kgothatsa maemo ao.

Kamohelo ya Phatlalatso e theile kgato ya boraro. E etsa phehiso e bonahalang ya sepheo se bontshitsweng serapeng sa 54(b) sa Lenaneo la Tshebetso le amohetsweng ke Seboka sa Copenhagen, e leng la ho sireletsa le ho kgothatsa tlhompheo ya ditokelo tsa motheo tsa basebetsi, mme le kopa mekgatlo ya Mebuso e tsamaisanang le Ditumellano tsa ILO ho di sebedisa ka botlalo le e eng Mebuso ho ela hloko melawana e fuperweng ke tsona.

Tsela e teng ya ho hlahloba e se e nehelana ka mekgwa ya ho tiisa tshebediso ya Ditumellano ho Mebuso e seng e di hlomamisitse. Mme bakeng sa eo e esong ho qadise, Phatlalatso e etsa phehiso ya bohlokwa. Pele, e amohela hore Ditho tsa ILO, le ha di eso hlomamise Ditumellano tse amehang, di na le tlamo ya ho hlompheo “ka botshepehi bo botle le ka ho ya ka Molao wa Motheo, melawana e amanang le ditokelo tsa motheo e laolwang ke eo ya Ditumellano.” Ntlha e latelang, mme ena ke karolwana ya pele ya tlhahlamiso eo ho nehelwang ka yona ho Sehlomathiso sa Phatlalatso, e batla ho phethisa maikemisetso ana ka ho kenya tshebetsong mokgwa wa Motheo ho ya ka moo ka selemo ka seng Mebuso e so kang e hlomamisa metheo ya Ditumellano e tlang ho kotjwa ho nehelana ka ditlaleho mabapi le tswelopele e seng e fihlelletswe tshebedisong ya melawana e fuperweng ke yona.

Ntlha ya ho qetela, ka ho inehela ka botlalo ho kopanya mehlodi ya kabo ya ditjhelete tsa yona le sefutho sa ho thusa Ditho tsa yona ho fihlella maikemisetso a Seboka sa Copenhagen, Mokgatlo o tswela pele ho thusa. Boinehelo bona bo tla hlalisoa tlalehong ya lefatshe ka bophara, e leng ntlhana ya bobedi ya tlhahlamiso e fumanwang ho Sehlomathiso. Tlaleho ena ya lefatshe ka bophara e tla nehelana ka tswelopelo e akaretsang e

fihleletsweng nakong ya dilemo tse nne tse fetileng dinaheng tse seng di hlomamisitse metheo ya Ditumellano esita le tseo tse esong ho etse jwalo, e tla sebetsa jwalo ka motheo wa ho hlahloba katleho ya mosebetsi o entsweng nakong e fetileng mme e be ntlha ya ho qala meralo ya tshebetso bakeng sa thuso ya nako e tlang.

Ka ho amohela Phatlalatso, ILO e amohetse phephetso e tliswang ke motse wa matjhaba. E theile karolo e nyane ya bodulo bophahamong ba lefatshe ka bophara ka sepheo sa ho shebana le dinnete tsa ho ba karolo ya lefatshe ka bophara mme jwale o ka sheba pele ho ngwahakgolo o motjha ka tshepo e ntjhafaditsweng.

Michel Hansenne

**PHATLALTSO YA ILO YA MELAWANA LE DITOKELO TSA MOTHEO
MOSEBETSING**

Jwalo ka ha ILO e ne e theilwe ka tumelo e matla ya hore toka ya bodulo e a hlokeha ho fihlella kgotso e se nang bofelo lefatsheng lohle;

Jwalo ka ha ho hola ha moruo ho hlokeha empa ho sa lekane ho tiisa toka, tswelopele ya bodulo le ho fedisa bofutsana, ho netefatsa tlhokeho ya hore ILO e kgothatsa maano a matla a tsa bodulo, toka le didiba tsa demokrasi;

Jwalo ka ha ILO e lokela hore nakong ya jwale haholoholo ho feta dinakong tse ding, e sebedise dikemo tsohle tsa maemo a yona, tshebediso ho tsa botegniki le didibeng tsa phuputso dibakeng tsohle tsa bokgoni ba yona, ka ho ikgethang khirong, kwetlisong mesebetsing ya matsoho le maamong a ho sebetsa, ho tiisa hore ditabeng tsa moralo wa lefatshe ka bophara ho tsa moruo le ntshetsopele ya bodulo, maano a moruo le a bodulo ka kopanelo ke dintlha tse matlafatsang ka sepheo sa ho bopa ntshetsopele e nang le motheo o batsi o kgonang ho ntshetswa pele;

Jwalo ka ha ILO e lokela ho nehela tlhokomelo e ikgethang ditsietsing tsa batho ba nang le ditlhoko tse ikgethang tsa bodulo, ka mokgwa o kgethehileng batho ba hlokanng mosebetsi le basebetsi ba sebetsang hole le malapa a bona e le bafalli ba nakwana le ho kopanya esita le ho kgothatsa diteko tsa matjhaba tsa lebatowa le tsa setjhaba tse nang le sepheo sa ho rarolla ditsietsi tsa sona, le ho kgothatsa maano a nang le dipheo a shebaneng le ho hlahisa mesebetsi;

Jwalo ka ha morerong wa ho batla ho boloka maqhama pakeng tsa tswelopele ya tsa bodulo le ho hola ha tsa moruo, tiiso ya melawana le ditokelo tsa

motheo mosebetsing ke tsa bohlokwa ka ho ikgethang hobane di neha batho ba amehang matla a ho tseka ka bolokolohi le tlasa monyetla wa ho tshwana karolong ya bona e nang le toka ya leruo leo ba thusitseng ho le bokella, le ho fihlella ka botlalo boiphihlelo ba bona ba bophelo;

Jwalo ka ha ILO e le mokgatlo wa matjhaba o nehilweng matla ka molao mme e le mokgatlo o tshwanelehileng ho ka thea le ho sebetsa le maemo a matjhaba a mosebetsi, mme e fumana tsheetso ya lefatshe lohle le kamohelo ya ho kgothatsa ditokelo tsa motheo mosebetsing jwalo ka tlhahiso ya melawana ya yona ya molao wa motheo;

Jwalo ka ha ho potlakisitse maemong a holang a ho thusana ho tsa moruo, ho matlafatsa mokgwa o sa feleng wa melawana le ditokelo tsa motheo tse fuperweng ke Molao wa Motheo wa Mokgatlo le o kgothatsang tshebediso ya tsona lefatsheng lohle;

Khonferense ya Matjhaba ya tsa Mosebetsi,

1. E hopola:

- (2) hore ka ho ikamahanya ka bolokolohi le ILO, Ditho tsohle di amohetse melawana le ditokelo tse radilweng ho Molao wa Motheo wa yona le Phatlalatso ya Philadelphia, mme di ikemiseditse ho sebeletsa ho fihlella maikemisetso a Mokgatlo ka kakaretso molemong o moholo wa mehlodi ya tsona le ho tsamaelana ka botlalo le maemo a tsona a ikgethang;
- (3) hore melawana ena le ditokelo di boletswe mme tsa ntshetswa pele ka mokgwa wa ditokelo tse ikgethang le ditlamo tsa Ditumellano tse amohetsweng jwalo ka tsa motheo ka hare le ka ntle ho Mokgatlo.

2. Khonferense e Phatlalatsa hore Ditho kaofela, le ha di eso hlomamise Ditumellano tse amehang, di na le ditlamo, tse tswalwang ke lebaka feela la ho ba ditho tsa Mokgatlo, e leng ditlamo tsa ho hlompha, ho kgothatsa le ho ananela, ka botshepehi le ho ya ka Molao wa Motheo, melawana e amanang le ditokelo tsa motheo e laolwang ke eo ya Molao wa Motheo, e leng:

- (4) bolokolohi ba ho ikamahanya le kamohelo e nang le diphetho ya tokelo ya ho kopanela dipuisano tsa ditlamo tsa ditumellano;
- (5) ho fedisa mekgwa yohle ya ho sebedisa ka qobello kapa ka sheshe;
- (6) phediso e nang le diphetho ya tshebediso ya bana;
- (7) phediso ya kgethollo mabapi le khiro le mosebetsi;

3. E amohela ditlamo tsa Mokgatlo tsa ho thusa Ditho tsa wona, ho tsamaelana le ditlhoko tsa tsona tse hlokometsweng le tse boletsweng, hore ho fihlellwe maikemisetso ana ka ho sebedisa ka botlalo molao wa wona wa motheo, mehlodi ya tshebetso le ya kabo ya ditjhelete, mmoho le tshebediso ya mehlodi ya thuso e ka ntle le tsheetso, esita le ho kgothatsa mekgatlo e meng ya matjhaba eo ILO e theileng dikamano le yona, ho latela temana ya 12 ya Molao wa Motheo wa yona, ho tsheetsa diteko tsena:

- (8) ka ho nehelana ka tshebedisano ya tsa botegniki le ditshebeletso tsa boeletsu ho kgothatsa tlhomamiso le tshebediso ya Ditumellano tsa motheo;
- (9) ka ho thusa Ditho tseo tse so kang di eba maamong a ho hlomamisa tse ding kapa tsohle tsa Ditumellano tekong tsa tsona tsa ho hlompha, ho kgothatsa le ho ananela melawana e amanang le ditokelo tsa motheo tse laolwang ke Ditumellano tseo; mmoho le
- (10) ka ho thusa Ditho ditekong tsa tsona tsa ho aha maemo a ntshetsopele ya moruo le ya bodulo.

4. E fihlella qeto ya hore, ho fihlella sephetho se feletseng sa Phatlalatso ena, tlhahlamiso e kgothatsang, e nang le moelelo le sephetho, e tla phethiswa ho ya ka dikgato tse ikgethang ho sehlomathiso se latelang, se tla nkuwa e le karolo e kopaneng ya Phatlalatso ena.
5. E hatella hore maemo a tsa mosebetsi ha a a tshwanela ho sebediswa ka sepheo sa ho hweba ka bosireletsi le hore ha ho letho Phatlalatsong ena le ditlhahlamiso tsa yona e tla hlahiswa kapa, ka mokgwa o mong e sebediswe ka maikemisetso a jwalo; ho feta moo, molemo o bapisehang le wa efe naha ha o a lokela hore le ka ofe mokgwa o fuputswe ke Phatlalatso ena le ditlhahlamiso tsa yona;

Sehlomathiso

Tlhahlamiso ya Phatlalatso

15. SEPHEO KA BOPHARA

6. Sepheo sa tlhahlamiso e hlalositsweng mona ka tlase ke ho kgothatsa diteko tse etswang ke Ditho tsa Mokgatlo ho phahamisa melawana ya motheo le ditokelo tse fuperweng ke Molao wa Motheo wa Mokgatlo wa Basebetsi wa Matjhaba le Phatlalatso ya Philadelphia mmoho le tiiso ya Phatlalatso ena.
7. Ho tsamaelana le sepheo sena, seo ka hohlehohle e leng sa mekgwa wa phahamiso, tlhahlamiso ena e tla dumella ho tshwaya dibaka tseo ho hlokehang thuso ya Mokgatlo ka mesebetsi ya wona ya tshebedisano ya tsa botegniki e ka pakang molemo ho Ditho tsa yona ho di thusa ho kenya tshebetsong melawana le ditokelo tsena tsa motheo. Ha se ntho e nkelang sebaka mekgwa e theilweng ya ho hlahloba, kapa hona ho sitisa tshebetso ya tsona; ka lebaka leo, maemo a ikgethang tlasa tjjhadimo ya mekgwa eo e ke ke be ya hlahlojwa kapa ya boela ya hlahlojwa tlasa moralo wa tlhahlamiso ena.
8. Dintlha tse pedi tsa tlhahlamiso ena, tse hlalositsweng ka tlase, di theilwe hodima mekgwa e teng ya tshebetso: tlhahlamiso ya selemo le selemo mabapi le metheo ya Ditumellano e ke keng ya lokiswa e tla bolela feela phetolo tse itseng tsa mekgwa ya jwale ya tshebediso ya temana 19, seratswana 5(e) sa Molao wa Motheo; mme tlaleho ya lefatshe e tla sebetsa ho fumana diphetho tse ntle haholo ho mekgwa e sebedisitsweng ho latela Molao wa Motheo.

16. TLHAHLAMISO YA SELEMO LE SELEMO MABAPI LE METHEO YA
DITUMELLANO E KE KENG YA LOKISWA

20. Sepheo le tema

9. Sepheo ke ho nehelana ka monyetla wa ho lekola hape selemo le selemo, ka mokgwa wa tshebetso o nolofaditsweng ho nka sebaka sa tekolo ya dilemo tse nne e kentsweng tshebetsong ka 1999 ke Lekgotla le Laolang, diteko tse entsweng ho ya ka Phatlalatso ya Ditho tse so kang di lokisa metheo yohle ya Ditumellano.
10. Tlhahlamiso e tla akaretsa selemo ka seng bakeng sa dikarolo tse nne tsa melawana le ditokelo tsa motheo tse kgethollotsweng ho Phatlalatso.

21. Mefuta ya tshebetso

11. Tlhahlamiso e tla thehwa hodima ditlaleho tse kotjwang ho Ditho tlasa temana ya 19 seratswana 5(e), ya Molao wa Motheo. Diforomo tsa tlaleho di tla ralwa ka sepheo sa ho fumana tsebo ho mebuso e so kang e lokisa ntlha e le nngwe kapa tse ngata tsa Ditumellano tsa motheo, mabapi le dife feela diphetoho tse bileng teng molaong le tshebetsong, ho elwa hloko temana ya 25 ya Molao wa Motheo le mokgwa wa tshebetso o hlomamisitsweng.
12. Ditlaleho tsena, jwalo ka ha di bokelletswa ke Ofisi, di tla lekolwa hape ke Lekgotla le Laolang.
13. Ka sepheo sa ho nehelana ka selelekela ditlalehong tse bokelletsweng, le ho etsa tlhokomediso le ya efe ntlha e ka hlokang puisano e tebileng, Ofisi e ka mema sehlopha sa ditsebi tse thontsweng ka sepheo sena ke Lekgotla le Laolang.
14. Diphetoho ho mekgwa e teng ya tshebetso ya Lekgotla le Laolang di lokela ho hlahlojwa ho dumella Ditho tse se nang baemedi ho Lekgotla le Laolang ho nehelana ka mokgwa o nepahetseng haholo, ditlhaloso tse ka bonahalang di hlokeha kapa di le molemo nakong ya dipuisano tsa Lekgotla le Laolang ho tlatsela tsebo e fuperweng ke ditlaleho tsa tsona.

17. TLALEHO YA LEFATSHE KA BOPHARA

22. Sepheo le tema

15. Sepheo sa tlaleho ena ke ho nehelana ka setshwantsho se fetofetohang sa lefatshe mabapi le sehlopha ka seng sa melawana le ditokelo tsa motheo tse boletsweng nakong e etellang pele ya dilemo tse nne, mme e tla sebetsa jwalo ka motheo wa ho hlahloba ho ba le sephetho ha thuso e nehelwang ke Mokgatlo, le ho fihlella dintlha tsa bohlokwa bakeng sa nako e latelang, ka mokgwa wa meralo e sebetsang ya tshebediso ya botegniki e radilweng ka ho ikgethang ho kopanya ditshehetso tsa ka hare le tsa ka ntle tse hlokehang ho di ntshetsa pele.
16. Tlaleho e tla akaretsa, selemo le selemo, se seng sa dihlopha tse nne tsa melawana le ditokelo tsa motheo ka ho hlahlamana.

23. Mefuta ya tshebetso

17. Tlaleho e tla ralwa tlasa boikarabelo ba Mookamedi –Kakaretso tlasa tsebo e amohelehileng ka molao kapa tsebo e bokelletsweng mme ya hlahlojwa ho ya ka mekgwa e hlomamisitsweng ya tshebetso. Mabapi le Dinaha tse so ka di lokisa Ditumellano tsa motheo, e tla thehwa ka ho ikgethang ho diphetho tsa tlhahlamiso ya selemo le selemo e boletsweng ka hodimo. Malebana le Ditho tse seng di lokisitse Ditumellano tse amehang, tlaleho e tla thehwa ka ho ikgethang hodima ditlaleho jwalo ka ha di sebetswa ho latela temana ya 22 ya Molao wa Motheo.
18. Tlaleho ena e tla tliswa Sebokeng /Khonferenseng bakeng sa dipuisano tse amang dikarolo tse tharo jwalo ka tlaleho ho Mookamedi – Kakaretso , Khonferense e ka sebetsana le tlaleho ena ka ho arohaneng le ditlaleho tlasa temana ya 12 ya Ditaello tse Tsepameng tsa yona, mme e ka buisana ka yona ka nako e behetsweng thoko ka ho otloloha bakeng sa tlaleho ena kapa le ka boikarabelo ba Lekgotla le Laolang, kopanong ya pele, le tla fihlella diqeto tse tswang puisanong ena mabapi le dintho tsa

bohlokwa le meralo ya tshebetso bakeng sa tshebedisano ya tsa botegniki bo lokelang ho sebediswa bakeng sa nako ya dilemo tse nne tse hlahlamang.

18. **HO A UTLWISISWA HORE:**

19. Ditlhaliso di tla etswa bakeng sa ho etsa diphetoho ho Ditaelo tse Tsepameng tsa Lekgotla le Laolang le Seboka se hlokwang bakeng sa ho kenya tshebetsong dinehelano tse eteleletseng pele.
20. Seboka, se tla hlalloba hape ho sebeta ha tlhahlamiso ena ho latela boiphihlelo bo fumanweng ba ho lekola hore na e kgotsofaditse ka ho lekanang sepheo ka kakaretso se boletsweng Karolong ya I.

Ditaba tse kahodimo ke Phatlalatsa ya Melawana le Ditokelo tsa Motheo Mosebetsing le Tlhahlamiso ya ILO e amohetsweng ke Seboka sa Kakaretso sa Mokgatlo wa Basebetsi wa Matjhaba Phuthehong ya wona ya Mashome a robedi a metso e tshelletseng e neng e tshwaretse Geneva mme ya phatlalatswa e kwetse mohla la 18 Phupjane 1998,

KA TSHEPO YA HOO re ngotse metekeno ya rona letsatsing lena la leshome le metso e robong la Phupjane 1998.

Mookamedi wa Seboka

JEAN – JACQUES OECHSLIN

Molaodi-Kakaretso wa Mokgatlo wa Basebetsi wa Matjhaba

MICHEL HANSENNE